

Η άγνωστη δράση του Α/Γ ΛΕΣΒΟΣ και οι δραματικές συνέπειές της στο Τουρκικό Ναυτικό.

Του Αντιναυάρχου ε.α. Κωνσταντίνου Βάλλα ΠΝ

🇺🇸 Τον μήνα Ιούλιο τ.ε. (Σ.Σ. γράφηκε το 2001) συμπληρώθηκαν 27 χρόνια από την εισβολή των Τουρκικών στρατευμάτων στη Κύπρο και την κατάληψη μεγάλου τμήματος της μαρτυρικής νήσου.

🇺🇸 Κύπριοι και Έλληνες αγωνιστές, πολέμησαν τον εισβολέα με όλες τις δυνάμεις τους, δίνοντας άλλοι τη ζωή τους, άλλοι την σωματική τους ακεραιότητα και την προσωπική τους ελευθερία (αγνοούμενοι) και άλλοι με την μαχητικότητά τους, επέδειξαν την πολεμική αρετή της Ελληνικής φυλής, κατά τη διάρκεια των μαχών.

🇺🇸 Η Κύπρος, αναγνωρίζοντας την θυσιαστική προσφορά των αγωνιστών, τίμησε και τιμά, όσους έπεσαν στην εκτέλεση του καθήκοντος και όσους συνέβαλαν αποφασιστικά, σε εκείνον τον "υπέρ βωμών και εστιών" αγώνα.

🇺🇸 Η επίσημη Ελληνική Πολιτεία (πολιτική και στρατιωτική), εκτιμούμε ότι δεν έχει επιδείξει την ανάλογη ευαισθησία, προβάλλοντας -όπως θα το άξιζαν- τους Έλληνες πολεμιστές κάθε Κλάδου των Ε.Δ.

🇺🇸 Εξαίρεση αποτελούν οι Ενώσεις των Αποστράτων και οι διάφοροι Σύνδεσμοι των αγωνιστών της Κύπρου, οι οποίοι τιμούν κάθε χρόνο την ημέρα της μνήμης.

🇺🇸 Το γεμάτο πατριωτικά συναισθήματα σύνθημα, "Δεν ξεχνώ", για πολλούς της επίσημης πολιτείας, έχει καταστήσει λέξη, χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο!!

🇺🇸 Ηρωικές πράξεις Ελλήνων Αξιωματικών, Υπαξιωματικών και Ν/διόπων, που συμμετείχαν αποτελεσματικά στον άνισο αγώνα της εισβολής, παραμένουν "ανομολόγητες" και χωρίς την απαιτούμενη προβολή, που θα διδάξει τους νεότερους την αυτοθυσία, το μαχητικό πνεύμα και την ανάληψη πρωτοβουλιών οι οποίες συμβάλλουν αποφασιστικά στην έκβαση ενός αγώνα.

🇺🇸 Οι ηρωικές αυτές ενέργειες των Ελλήνων του ΠΝ, κατά την διάρκεια του πολυετούς αγώνα της Κύπρου, είναι πολλές και συγκλονιστικές και θα πρέπει ο ιστορικός του μέλλοντος (μέχρι τότε ο φάκελος της Κύπρου θα παραμένει επτασφράγιστο μυστικό;) να τις καταγράψει και να τις προβάλλει, για να κοσμήσουν τις χρυσές σελίδες της ναυτικής μας ιστορίας.

🇺🇸 Ο σκοπός του παρόντος δημοσιεύματος είναι να παρουσιάσει την άγνωστη για πολλούς, δράση του Αρματαγωγού ΛΕΣΒΟΣ, του Κυβερνήτη Πλωτάρχη Ελευθέριου Χανδρινού ΠΝ και του πληρώματός του, κατά την εισβολή.

Οι κινήσεις του Α/Γ ΛΕΣΒΟΣ πριν, κατά και μετά την εισβολή του Ιουλίου 1974

Πριν από την εισβολή

🇺🇸 Το Α/Γ ΛΕΣΒΟΣ, με Κυβερνήτη τον Πλωτάρχη Ελ. Χανδρινό ΠΝ, απέπλευσε από τις Κεχριές για την Αμμόχωστο Κύπρου, την 13 Ιουλίου 1974 και ώρα 22:00, μεταφέροντας προσωπικό και υλικό της ΕΛΔΥΚ, με προβλεπόμενη ώρα κατάπλου την 07:00 της 17/7.

🇺🇸 Την 09:00 της 15/7 και ενώ το πλοίο βρισκόταν εν πλω, ο Κυβερνήτης πληροφορήθηκε από το ραδιόφωνο την εκδήλωση πραξικοπήματος, εναντίον του Μακαρίου και ότι ο Αρχιεπίσκοπος ήταν νεκρός. Ο Χανδρινός αποφάσισε τη συνέχιση του πλου για ολοκλήρωση της αποστολής του και ενημέρωσε σχετικά το Αρχηγείο Ναυτικού (Α.Ν. όπως λεγόταν τότε το Γ.Ε.Ν.), το οποίο ενέκρινε τις προθέσεις του. Το μεσημέρι της 16/7 ενώ το Α/Γ βρισκόταν νοτίως της Λεμεσού, διατάχθηκε από ΑΝ να αναστρέψει και να κινηθεί προς τον όρμο Λάρδο (Λίνδος) της Ρόδου. Η διαταγή αυτή ακυρώθηκε την επομένη και εδόθη νέα εντολή να καταπλεύσει στην Αμμόχωστο την 190500/7

🇺🇸 Πράγματι, το Α/Γ ΛΕΣΒΟΣ κατέπλευσε στο λιμάνι της Αμμοχώστου την 19/7 και ώρα 05:00, αλλά δεν εκφόρτωσε πυρομαχικά του ΣΞ γιατί όπως ανέφερε ο αρμόδιος Αξιωματικός της ΕΛΔΥΚ δεν ήταν απαραίτητα, επειδή από πρόσφατες επιχειρήσεις είχε περισυλλεγεί μεγάλη ποσότητα όπλων και πυρομαχικών. Πέραν αυτού, δύο Αξιωματικοί της Ειρηνευτικής Δυνάμεως, είχαν τοποθετηθεί, -για πρώτη φορά- στον καταπέλτη του πλοίου προς έλεγχο του εκφορτούμενου υλικού.

🇺🇸 Την ίδια ημέρα (19/7) και ώρα 18:00 το πλοίο απέπλευσε από την Αμμόχωστο με 450 άνδρες οπλίτες της ΕΛΔΥΚ, για επαναπατρισμό.

Οι κινήσεις του Α/Γ ΛΕΣΒΟΣ κατά την εισβολή

🇺🇸 Την επομένη το πρωί, 20/7 ο Κυβερνήτης πληροφορήθηκε από το δελτίο ειδήσεων της Κυπριακής ραδιοφωνίας την είδηση της Τουρκικής επιθετικής ενέργειας και της αποβάσεως, ως και την κήρυξη γενικής επιστρατεύσεως, από την Κυπριακή Κυβέρνηση.

🇺🇸 Το πλοίο την 09:20, διατάχθηκε από ΑΝ να πλεύσει στη Λεμεσό, για αποβίβαση της δυνάμεως ΕΛΔΥΚ, αλλά μετά από λίγα λεπτά της ώρας (την 09:40), ελήφθη νέα διαταγή ΑΝ, για να πλεύσει στην Πάφο και να αποβιβάσει το προσωπικό της ΕΛΔΥΚ. Όταν το Α/Γ ΛΕΣΒΟΣ έλαβα την τελευταία διαταγή, βρισκόταν 40 ν.μ. νοτιοδυτικά της Πάφου.

🇺🇸 Την 14:00 της 20/7, το πλοίο αγκυροβόλησε στην Πάφο και άρχισε η αποβίβαση των οπλιτών με τρία αποβατικά πλοία (ΑΒ/ΑΚ).

🇺🇸 Μετά από λίγο (14:15), ο Διοικητής της Εθνοφρουράς Πάφου ζήτησε από τον Κυβερνήτη, μέσω του ραδιοτηλεφώνου, να προσβάλλει με το πυροβολικό του πλοίου, το φρούριο της Πάφου και συγκεκριμένα τον θύλακα Μουττάλου, στον οποίο ήταν συγκεντρωμένες μεγάλες Τουρκικές δυνάμεις (δύο τάγματα), με άριστο εξοπλισμό.

 Ο Κυβερνήτης Πλωτάρχης Ελ. Χανδρινός ΠΝ, ελλείπει πληροφοριών από ΑΝ, εάν η Ελλάδα είχε εμπλακεί σε εχθροπραξίες με την Τουρκία λόγω της εισβολής και επειδή η κατάσταση επέβαλλε την πλήρη σιγή ασυρμάτου και μέσω των επικοινωνιών με το κέντρο, βρέθηκε προ του σοβαρού διλήμματος εάν θα υλοποιούσε το αίτημα της Εθνοφρουράς περί προσβολής Τουρκικών στόχων, με όλες τις τυχόν επιπτώσεις, ή θα άφηνε στο έλεος των εισβολέων την Πάφο.

 Σε αυτές τις περιπτώσεις, η "μοναχικότητα" του Κυβερνήτη στη στρατιαια λήψη σοβαρών αποφάσεων, οι οποίες ενδεχομένως να έχουν λίαν σοβαρές επιπτώσεις, είναι πράγματι δραματική.

 Ο Χανδρινός, μετά από μία σύντομη εκτίμηση της καταστάσεως και λαμβάνοντας υπόψη ότι η ύπαρξη ισχυρών Τουρκικών δυνάμεων στην περιοχή, θα σήμαινε μεγάλη αιματοχυσία και ολοκληρωτική κατάληψη της Πάφου, αποφάσισε την προσβολή των στόχων που του υποδείχτηκαν, με τον διαθέσιμο ανεπαρκή οπλισμό του πλοίου (πυροβόλα των 40mm Bofors), τον οποίον είχαν επανδρώσει και οπλίτες της ΕΛΔΥΚ, λόγω αριθμητικής ανεπαρκείας του πληρώματος του πλοίου.

 Επί δύο συνεχείς ώρες (201530 - 201730), το ψυχωμένο και ηρωικό πλήρωμα του ΛΕΣΒΟΣ σφυροκόπησε με επιτυχία τον θύλακα (περίπου 900-950 βλήματα των 40mm), με αποτέλεσμα να εξουδετερωθεί ο Τουρκικός θύλακας και να διασωθεί η Πάφος.

 Όπως αναφέρει, στο πολεμικό ημερολόγιο (ημερ. 23.12.1974), ο αποφασιστικός και γενναίος Κυβερνήτης *"Επί του θέματος της εκτελέσεως βολής εναντίον των τουρκοκυπριακών θέσεων, πλέον των όσων ανεφέρθησαν, έχω να προσθέσω ότι από την στιγμή που διετάχθην όπως αναστρέψω δια Πάφον, εθεώρησα ότι το πλοίο συμμετείχε, αδιακρίτως εάν έφερε Ελληνική Σημαία, ενεργώς εις οιοδήποτε είδος επιχειρήσεων, είτε αμυντικάς, είτε επιθετικάς, ελάμβανον χώραν εις την νήσον"*.

 Αξίζει να αναφερθεί και η τελευταία παράγραφος του πολεμικού ημερολογίου, ακριβώς όπως διατυπώθηκε από τον Κυβερνήτη: *"...Περαίνων την εν λόγω έκθεσιν, επιθυμώ να αναφέρω ότι ως διαπίστωσα, το ηθικόν του Έλληνος, η ψυχραιμία και η τόλμη αυτού, ευρίσκονται εις υψηλόν βαθμόν. Δεν θα ήτο υπερβολή να γράφω ότι άπαντες οι επιβαίνοντες του πλοίου Αξιωματικοί, Υπαξιωματικοί και οπλίται εν ουδεμιά περιπτώσει απώλεσαν το θάρρος των και την πίστιν προς τα ιδεώδη της φυλής. Ιδιαίτερος εθαύμασα το θάρρος των επαναπατριζομένων οπλιτών του Σ.Ε, οίτινες καίτοι είχαν συνειδητοποιήσει ότι επέστρεφον εις τας οικίας των, με έξαλλον ενθουσιασμόν και αλαλαγμός χαράς, εδέχθησαν την, από του στόματός μου, πληροφορίαν περί της επανόδου των εις την Κύπρον, προς ενίσχυσιν των μαχομένων συναδέλφων των εναντίον των εχθρών του γένους"*.

Ο τακτικός χειρισμός του Α/Γ ΛΕΣΒΟΣ μετά την δράση

 Το Α/Γ ΛΕΣΒΟΣ, μετά την εκτέλεση των πυρών, απέπλευσε από την Πάφο την 201800, με προορισμό τον Ναύσταθμο Σαλαμίνας.

🇺🇸 Ο Κυβερνήτης, Πλωτάρχης Ελ. Χανδρινός ΠΝ, εκτίμησε πολύ σωστά την κατάσταση -όπως αποδείχθηκε αργότερα- και αποφάσισε να λάβει πορεία προς Νότο αντί προς Δυσμάς, που ήταν η συντομότερη προς Ρόδο. Την πορεία αυτή τήρησε επί 6ωρο περίπου και τα μεσάνυχτα, όταν το πλοίο βρισκόταν 60 ν.μ. νότια της Κύπρου, έστρεψε επί πορείας 270 (δυτική). Το πλοίο συνέχισε την πολιτική τήρησης σιγής ασυρμάτου μέχρι την 03:30, όταν λόγω αιφνιδίου θανάτου του μοναδικού επιβαίνοντος πολιτικού υπαλλήλου Δαμιανού Μιχαήλ, οδηγού περονοφόρου οχήματος του ΝΣ, απαιτήθηκε η αναφορά του συμβάντος στο ΑΝ.

🇺🇸 Από εκείνη την ώρα, το πλοίο ανέφερε τακτικά το στίγμα του στο ΑΝ. Το Α/Γ ΛΕΣΒΟΣ κατέπλευσε στη Σητεία Κρήτης την 221450 και παρέμεινε μέχρι την 222220 ότε απέπλευσε για ΝΣ, στον οποίο κατέπλευσε την 232100.

Τα δραματικά γεγονότα στο Τουρκικό Πολεμικό Ναυτικό. Η βύθιση του Α/Τ ΚΟCΑΤΕΡΕ, D 354

🇺🇸 Από τα διάφορα δημοσιεύματα του ελληνικού και διεθνούς τύπου, ως και την σχετική έρευνα του αείμνηστου συναδέλφου Στέλιου Ι. Χαρατσή, αποδεικνύεται περίτρανα η "Πύρρεια νίκη" των Τουρκικών ναυτικών δυνάμεων, κατά την εισβολή στην Κύπρο.

🇺🇸 Η έξυπνη και ορθά μελετημένη κίνηση του Χανδρινού, να κινηθεί νότια για περίπου 6 ώρες και να βγει έξω από την περιοχή επιχειρήσεων, πέραν του ότι διέσωσε το πλοίο του και τους επιβαίνοντες, δημιούργησε, σε συνδυασμό με την έλλειψη συντονισμού των Τουρκικών δυνάμεων, τέτοια σύγχυση στο Τουρκικό Γενικό Επιτελείο και στα επιχειρούντα πλοία και αεροσκάφη, ώστε να βυθισθεί από φίλια (Τουρκικά) μαχητικά Α/Φ, το Α/Τ "Kocatepe", με Κυβερνήτη τον Αντιπλοίαρχο Giiven Erkayia T.N. και να χαθούν 13 Αξιωματικοί και 64 άνδρες του πληρώματός του. Αλλά και δύο άλλα Τουρκικά Αντιτορπιλλικά, το "Adatepe" (Κυβερνήτης Αντιπλοίαρχος Rizah Nur Ontzu T.N.) και το "M.Fevzi Cakmak" υπέστησαν σοβαρές και μικρότερες βλάβες, αντίστοιχα.

Αξιολόγηση και αναγνώριση της δράσης του Α/Γ ΛΕΣΒΟΣ, του Κυβερνήτη και του πληρώματός του.

🇺🇸 Η σιγή ιχθύος που χαρακτηρίζει, συνήθως, την Ελληνική πολιτεία (πολιτική και στρατιωτική ηγεσία), παράλληλα με την αθέλητη ή -το χειρότερο- ηθελημένη λησμοσύνη εκείνων που φώτισαν με το παράδειγμά τους το δρόμο του καθήκοντος και του χρέους προς την πατρίδα, είναι απαράδεκτη και βλάπτει σοβαρά το ηθικό τόσο των ανδρών των Ε.Δ όσο και του Ελληνικού λαού γενικότερα.

🇺🇸 Με το δικαιολογητικό ότι *δεν έχει ανοίξει ακόμα ο φάκελος της Κύπρου* (αλήθεια, τι περιμένουν;), αποσιωπώνται ηρωικές πράξεις και αποφασιστικές ενέργειες που σημάδεψαν την ιστορία των τελευταίων χρόνων.

🇨🇵 Οι Κύπριοι αδελφοί μας, τίμησαν πολλές φορές με μνημεία, ονομασίες περιοχών και οδών τους μαχητές του Κυπριακού αγώνα και εξακολουθούν, σε κάθε ευκαιρία, να μνημονεύουν τα ονόματα και να εξάρουν τις ηρωικές πράξεις τους.

🇨🇵 Με εισφορές συμμαθητών του (!!), στήθηκε η προτομή του αείμνηστου Κυβερνήτη της Τορπιλακάτου Τ3, Υποπλοιάρχου Ελευθερίου Τσομάκη, ο οποίος μαζί με το πλοίο του και τους 8 άνδρες του ηρωικού πληρώματός του, αναπαύονται δοξαστικά στο βυθό της Κυρήνειας, μετά από αεροπορική προσβολή Τουρκικών α/φ κατά την 20.7.1974

🇨🇵 Διερωτώμεθα, γιατί αυτή η αδιαφορία; Δεν μιλάμε για ιδιαίτερες τιμές, προαγωγές και παράσημα.

🇨🇵 Σε αυτό που εστιάζεται το παρόν άρθρο είναι:

- Να γίνει ευρύτερα γνωστή η δράση του Α/Γ ΛΕΣΒΟΣ, του Κυβερνήτη Πλωτάρχη Ελ. Χανδρινού ΠΝ και του πληρώματός του. Ατυχώς, το πλοίο εκποιήθηκε και έγινε παλιοσίδερα, αντί να μείνει κάπου ανέπαφο για να θυμίζει την ηρωική δράση του. Η οργάνωση από ΑΝ, σεμνής τελετής για το σκοπό αυτό, με παρουσία των επιζώντων του πληρώματος και των οικογενειών των θανόντων, θα αποτελέσει ελάχιστη προσφορά και ενδεδειγμένη ενέργεια.
- Με μέριμνα ΑΝ, να ζητηθεί από τον Δήμαρχο Ζωγράφου, περιοχή διαμονής του Χανδρινού, να δώσει το όνομα του Αντιναύαρχου Ελευθέριου Χανδρινού, σε μια οδό του Δήμου (στην Πάφο της Κύπρου έχει μετονομασθεί οδός και δημοτικό άλσος σε "Αντιναύαρχος Χανδρινός")
- Να φιλοτεχνηθεί και τοποθετηθεί, εντός περιοχής ΠΝ, η προτομή του Χανδρινού.

